

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, május 10.

A kanzelparagraf a főrendiházban.

A párthatalmi érdek mindenben teszi magát. Előtte argumentum nem létezik. Olyan classicus beszédek után, a minők ma a főrendiházban elhangzottak *Vaszary* és *Schlauch* bibornokok és Eger érsekének ékesen szóló ajkairól, jogosan várhatta volna mindenki, hogy a legfőbb közjogi és egyházi méltóságok aggodalmaira tekintettel legyen a kormány, hogy csupa párthatalmi érdekből ne szolgáltatassák ki az egyház szentségeit a visszaéléseknek, ne tegyék rendőri felügyelet alá a templomi szószéket, ne dobják ki ok nélkül a lelkészeket a meghurczoltatás és fogság szegényének. A miniszterelnök beismerte, hogy nincsenek jól formulázva a sérelmes szakaszok, de azért nem látta szükségesnek azok módosítását. Ő nem akarja az egyház üldözését, — elhiszük, mert annyiszor mondotta már, — de ki áll jót érte, hogy nem arra fog-e vezetni?

A francia forradalom rémes borzalmai közt született meg a szószék szakasz, — még az sem volt oly példátlanul sértő, mint az, amelyet a híres magyar szabadelvűség törvénybe ígatt!

Ne adja a magyarok Istene, hogy hazánkra ilyen idők jöjjenek, de ha bekövetkeznék, a magyar papság, amelynek félszázaddal ezelőtt a szabadságharc napjaiban oly lélekemelő feladat jutott s oly nemesen felelt meg annak, — tudni fogja kötelességét.

Hogy a templomi szószéken miről beszéljen, vagy miről ne beszéljen? — nem fogja a rendőrtől kérdezni, hanem Istentől kijelölt vezéreitől.

A német kanzelparagraf előbb kulturharcra, aztán Canossába vezetett. Kímélje meg a Gondviselés országunkat a kulturharczától. De ha eljön az idő, reméljük, hogy az is Canossával fog végződni.

A magyar szabadelvűség örülhet: rendőri felügyelet alá helyezte a szabad szószéket. A magyar katolikusok pedig ne örüljenek a harci kürtszóval hirdetett békeknek.

* * *

Szakadó eső verte reggel óta a muzeum lépcsőfokán azt a két trikolorit, melyet kitűztek annak a jeléül, hogy a méltóságos főrendek ma összeülnek. Közel 11 óra előtt végtelen hosszúnak tetsző kocsisor vonult be a muzeumkertbe. Már ez a külső kép is mutatta, hogy a főrendiháznak ma nagy napja van. A főpapság élén *Vaszary* Kolos és *Schlauch* Lőrincz bibornokokkal teljes számmal vonult fel.

Gróf *Károlyi* Tibor pont 11 órakor nyitotta meg az ülést. A formások elintézése és két lényegtelen jelentés elfogadása után kezdődött a *kuriai bíráskodásról* szóló törvényjavaslat tárgyalása.

A hercegprimás beszéde.

A vitát *Vaszary* Kolos bibornok hercegprimás nyitotta meg, a ki feszült figyelem közt és általános esőndben kezdett beszélni.

Nagyméltóságú Elnök ur! Méltóságos Főrendek! Habár a napirenden levő javaslatra vonatkozólag úgy általánosságban mint egyes

részleteiben aggályaim vannak és több rendbeli észrevételeim volnának, mindazáltal következetesből és azon tekintetből, hogy sokan e törvényjavaslatnak mielőbbi életbeléptetésétől közéletünk egész irányára üdvös hatást várnak, azon reményben és feltevésben, hogy a katolikus egyház elvei és tanai szempontjából nemcsak aggályos, hanem sérelmes intézkedések ép úgy, mint a főrendiház 1896. szept. 30-án tartott ülésében a törvényjavaslatból kihagyatni fognak, a törvényjavaslatot általánosságban elfogadom.

Reményemet fejezem ki az egyházra nézve sérelmes intézkedések kihagyása iránt, mert azon indokok, melyek az u. n. egyházi izgatás elleni törvényeket külső országokban létrehozták, hazánkban nem léteznek.

Tudjuk, hogy ily törvények először a *francia forradalomban* keletkeztek, azon forradalomban, mely Istent is megtagadta, következésképp szolgálta is üldözte. E törvények később felvették a *Napoleon Code-penal*-ba, honnét egyes államok szintén átvették. Megjegyzendő, hogy e törvények kivétel nélkül *izgatásról, lázításról, közszend veszélyeztetéséről* szólnak.

A mi a törvényjavaslat indokolásában idézett angol és olasz választási törvényt illeti, nagy különbség van ezen törvények és a napirenden levő törvényjavaslat között. Az angol törvény a templomi beszédekről nem szól, de a lelkészeket meg sem említi, csak a szövegből lehet következtetni, hogy a lelkészekre is vonatkozik, amennyiben egyházi vagy lelki hátrány vagy kárról tétetik említés.

Az olasz törvény szintén különbözik e javaslatától.

Méltóságos Főrendek! Többen hibáztatták már azt, hogy mindenben a külföldet akarjuk utánozni. Utánozzuk, vegyük át a jó, helyes, hasznos intézményeket, de először vizsgáljuk meg, megfelelnek-e véralkatunknak, természetünknek, viszonyainknak, másodsor vizsgáljuk meg, vajjon az általunk átveendő törvények mit eredményeztek azon államban, ahol alkottattak?

Tudtommal I. Napoleon már meghagyta,

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Szellemidézés.

Irtja: Hantke Emil.

Együtt voltunk mind a hárman. Értem alatta nővéremet Hedviget, a férjét Ligethy Pálit és saját magamat.

Beszélggettünk sok minden feléről, leginkább családias színezetű tervezgetésekről. Természetes, hogy néha-néha belecsapongtunk a jövő titkaiba, találgatva, hogy és mint lesz egy év múlva, 10 év múlva s a jó ég tudja hány év múlva. Világos, hogy a még nem létező Ligethy utódok is szóba kerültek. Még pedig csupa kíváncsiságból, mert találgattuk, hogy melyikből mi lesz és melyik fog hasonlítani az apjára és melyik az anyjára.

Egy este különös hirrel leptem meg őket.

— Gyerekek! Ma este szellemet idézek!

— Eredj már. Hát aztán minek?

— Majd meglátjátok.

És nagy fontoskodva előkészitem a mysteriumhoz szükséges eszközöket.

Azok csak nézték, hogy mit akarok.

Hogy én egy körbe vágott papírral, a mely az abécézének ökölnyi nagyságu betűvel van teleírálva és egy ezüst forinttal szellemet idézek; nem fért a fejükbe.

— Te csak aztán jól mulattas benünket.

— Édeseim a fő az, hogy ne gunyolódjatok. A szellemek feltétlen hitet követelnek. Ha nem hisztek nekik, nem örömet jelennek meg. Tehát szép csendben ide figyeljete!

— Az ünnepélyes szertartás megkezdődött. Hamarjában Catalina szellemét idéztem meg.

Néhai Catalina megjelent.

Eleinte apró-cseprő, össze-vissza dolgokról kérdezgettem s a véres száju, veszekedő szellem meghunyászkodva felelt minden kérdésemre.

Ezen aztán annyira felbátorodtam, hogy szinte követelő hangon kérdeztem:

— Mit hoz a közel jövő?

— Meglepetést! mondá Catalina röviden.

— És milyen alakban?

— Gólya képében!

(Hisz ezt nélkülöd is tudtam, oh Catalina — de azért tovább faggattam)

— Hiszem Catalina! De azt mond meg, hogy fiu lesz-e, vagy lány?

— Fiu!

A kijelentés általános meglepedést keltett mindnyájunk között. Köszönetelt szavazva Catalinának áldozatkésztségeért, elhatároztuk, hogy Bandinak kereszteljük, papnak neveljük, hadd legyen belőle nagyságos ur.

Pár nap múlva megyek megint hozzájuk. S szit. Uram Isten mit látok? A fiatalok perelnek egymással s majd, hogy hajba nem kapnak. Mi jutott ezekhez? Hisz mindig a legjobb egyetértésben voltak eddig?

Hát annyi volt az egész, hogy megváltoztassák szándékukat. Nővéremnek ugyanis nem tetszett a Bandi név, a férjének pedig hogy pap legyen.

Ezért aztán kitört a jövőre meglepetés kérdése.

— Megengedj kedves Hedvigem, de Bandinak fogjuk keresztelni és legyen belőle szereplő ember. Doktor, ügyvéd, polgármester vagy képviselő. Legjobb lesz, ha képviselőnek neveljük.

— Hát csak neveld a te Bandidat a minek akarod. De én azt mondom neked, hogy Kornél lesz. Ligethy Kornél és pap lesz belőle, kanonok és püspök . . . méltóságos Ligethy Kornél ur.

— Ugyan ne bosszants már avval a papskodással. Nem lesz pap, punktum! Fellepek apai tekintélyem teljes hatalmával és minden erőmmel oda fogok hatni, hogy Bandi legyen Ligethy Andor képviselő ur.

— Majd meg látjuk! tört ki zokogva nővérem. Tudod én anyja vagyok. A kis gyermek pedig jobban szereti anyját, mint apját. Majd el fogom neki mondani, hogy te minden áron azt akarod, hogy Bandi legyen. Majd meglátod, hogy ő maga fogja mondani, hogy Kornél legyen s ő maga magától fog papnak menni.

— De nem fog!

— De igenis fog!

— Édes Hedvigem! hát miért ragaszkodol annyira föltett szándékodhoz.

— Azért, hogy pap legyen.

hogya a »Code-penal« törvényei ne hajtassanak végre szigorúan.

Ugy tudom, hogy a hírhedt Lutz-féle kanclerparagrafusok minden pénzbüntetés daczára, fogóság, száműzetés, daczára sem vezettek célhoz. Az angol törvény után sem tiszták a választások.

Ezek után bátorkodom azt kérdezni, miért akarunk mi külföldi választási törvényekre alapított törvényekkel experimentálni?

Mert hogy a kuriai bíraskodás is experimentálás lesz, azt az indoklás is elismeri következő szavaival: »A törvény tartama nyolcz évre van megszabva. Bármily gonddal alkottatik meg a törvény, nem szabad elfeledni, hogy itt jogról van szó, melyet az alkotmány a képviselőháznak ad, hogy a jelen rendszabály helyessége vagy elhibázott volta felett végleges ítéletet csak tapasztalás alapján lehet mondani.

Ha már experimentálni akarunk, talán célszerű lenne megpróbálni eddigi törvényeinkkel a választásokat.

Ha pedig külföldi törvényvel akarunk experimentálni, talán legjobb lenne oly külföldi törvényekkel megkísérteni, melyek más államokban beváltak, ilyenek a választási kerületek decentralizálása és a *títkos szavazás*.

Mint hogy nem reményelem, hogy az indítványom elfogadtatik, felvetem azt a kérdést, szükségesek-e a javaslatban azon rendszabályok, melyek a lelkészi kar eilen irányulnak. Szerintem nem szükséges és e nézetem helyességéről tanuskodik az, hogy sem *Perczell Béla*, sem *Pauler Tivadar*, sem *Szilágyi Dezső*, sem *Csemegi Károly* a büntető törvénykönyvbe hasonló rendszabályok felvételét szükségesnek nem találták.

De a kérdéses szakaszokat nem tudom összeegyeztetni ö Exellenciája a miniszterelnök ur *programmjával* sem, melynek jelszava a *béke* a pacifikáció szelleme.

A béke és pacifikáció ily szellemű hirdetése idejében a kérdéses intézkedések valóságos anarhizmust képeznek, mert azok azon időben keletkeztek, midőn az egyházpolitikai törvények alkotása más elhatározatot és a harcz megkezdődött.

Ugyanis tudjuk a hírlapokból, hogy a mitsem tevő szakaszok, 1893. évi febr. 24-én tartott 30-as bizottsági ülésében indítványoztattak, ezen indítvány alapján terjesztett be azon szöveg, mely a jelen törvényjavaslatban foglaltatik.

Ezen szakaszok az egyházpolitikai törvényekkel függnek össze s mintegy erődött képeznek, hogy az egyházpolitikai kérdések ellen az akció megátoltassék.

De feltéve, bár meg nem engedve, hogy ez intézkedések szükségesek, második kérdés merül fel, végrehajthatók-e igazságosan?

Nem hajthatók végre azon nagy általánosság és határozatlanság miatt, melyben mo-

zognak. Ugyanis e javaslat szerint büntetendő azon lelkész, ki a vallás szertartásának végzésére rendelt helyiségben a választás eredményének befolyásolását célzó nyilatkozatot tesz.

Tehát nem szükségesek az izgatások, a lázítások, az állam intézményének becsmérlése, nem szükséges egyházi beszédek, mindez nem szükséges, hogy a lelkész büntetessék, elégséges a büntetésre a választás eredményének befolyásolását célzó nyilatkozat.

Hogy mit kell érteni e szó alatt »nyilatkozat«, azt nehéz meghatározni. Azt mondják, majd meghatározza a Curia, illetőleg a bíróság. Igen, de annak is tudnia kellene, hogy mily nyilatkozat miatt büntetetik. S ha tudná, nem tenné meg. Fölvilágosításul szolgáljon a következő eset:

B. lelkész a főkegyházba ment misézni a mult választások előtt. Mise után a sekrestyében szokása szerint néhány szót váltott a templom atyával. Hogyan van Antal? Jól, felelé a kért. Mit hoztak az utcán levő kocsi? N. N. képviselő-jelölt ur zászlóit. Tetszik öt is ismerni plébános ur? Jól ismerem, válaszolt a lelkész, derék, becsületos jó ember. Ezzel elváltak. A templomatya elmondta a beszélgetést többek előtt. Ha a javaslat törvényvé lesz, B. lelkész egy évig terjedő államfogházzal és ezer koronáig terjedő pénzbüntetéssel, valamint politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésével büntetendő lesz. (Tetszés jobbfelől.) Nem fűzök ez esethez kommentárt.

Hogy a vallásos jellegű gyülekezet, valamint a vallási tisztelet és kegyes fogalmat illetőleg mily eltérők a nézetek, erről tanuskodik a képviselőházban 1896-ik évi június hó 16, 18 és 19-én lefolyt viták, úgy, hogy tekintélyes képviselők azt indítványozták, hogy a javaslat eme homályos szakaszait szabatosabb szövegezés végett a bizottsághoz utasítsanak vissza; ami azonban nem történt meg. Ugyanakkor egyik tekintélyes képviselő ur nem mulasztotta el hivatkozva *Boccaria* jogi tudósra, a figyelmet arra is felhívni, hogy azon törvényeknek, melyek az izgatások ellen szólnak, világosoknak, praeciseknek kell lenni.

A javaslat egyik vezérelve, hogy csak oly érvénytelenségi okok utasítsanak a Curia hatáskörébe, melyeknek tényálladéka szabatosan megállapítottván, bírói eljárásra alkalmasak, amelyekben az érvénytelenségi ok egy praecis, meghatározott, bebizonyított tényre vezethető vissza, amelyekben formászerű bizonyításról, ítélezésről lehet szó. Említsem-e, mily bizonyítékok fognak a bíróság rendelkezésére állani? Sokszor elfogult, pártszenvédélytől vezetett tanúktól vagy oly egyenektől, kik a lelkész nyilatkozatát, nyilatkozatának értelmét meg nem értették, vagy félreértették. Erre vonatkozólag több esetet hozhatnék fel, amelynek elősorolá-

sával azonban a nagy. mélt. Főrendeket farsztani nem szándékozom.

Ha olyanok előfordulhattak a multban, mi fog történni, ha a javaslat úgy a mint van, törvényerőre emelkedik, a jövőben. Az *egész lelkészi kar rendőri felügyelet alá lesz helyezve, templomban a nép között títkos rendőrök, detektívek — a szólás szabadság korszakában*.

Mi lesz mind ennek a következménye? megengedem, hogy amint állítják, a javaslat nem célozza a lelkészek üldözését, de a folyamán, következménye mégis csak az lesz. Már nagy baj az, hogy a lelkészi kar üldözésének külső színe, látszata forog fenn, még nagyobb baj lesz, ha alaptalan feljelentések illetve vádak folytán a lelkész büntetetik, elítéltetik. Helyesen mondta Erdély Sándor volt igazságügyi miniszter a képviselőházban 1898. évi június hó 3-án tett azon kijelentésében: hogy a választások törvényessége és tisztasága céljainak elérése feltétlenül nem szükséges, hogy olyan törvényeket alkossanak, melyek esetleg a politikai szabadságot nyilvánítás fejlesztése a politikai eszmeharczok elé bármi tekintetben akadályokat gördíthetnének, valamint osztozzon ugyanazon alkalommal tett azon kijelentéseiben is, hogy óvakodjunk oly cselekményeket, melyek az erkölcsiség alapelveibe nem ütköznek, a melyekben aljas momentumok elő nem fordulnak, valamint a legnagyobb fokú igazolomban elkövetett törvénytértéseket büntetésekkel sújtani.

Csak az volna kívánatos, hogy ezen logika következetesen a lelkészekre is kiterjesztessenek tekintve, hogy a lelkészekre nézve a nép szemében, a mely a szabadságvesztési büntetési nemek között különböztetni nem tud, az államfogház is valamint minden nemü elzárás dehonasztáló büntetés. Az nem fog különbséget tenni, vajjon a törvényszék börtönében vagy Illován, vagy Váczott üli le az illető a büntetést, hanem rámutat, hogy ez csukva volt. (Helyeslés jobbfelől.)

Végül röviden szólok a legnagyobb sérelmről, mely a törvényjavaslatban foglaltatik: hogy az állás ily intézkedésekkel az egyház jogkörébe avatkozik. Hogy jól meg értsük egymást, bátorkodom az irhoni püspököknek az 1875-ik évben tartott nyodására hivatkozni, melyben a püspökök mindenek előtt szívükre kötik a lelkészeknek, hogy va lástanaít hirdessék, de egyuttal intik őket, hogy minthogy veszály forog fenn, hogy ezek elhanyagoltatnak, t. i. a vallási dolgok, a más és profán dolgokról értekeznek a templomokban — határozottan megtiltják, hogy a szentmise alatt, ami magában is helytelen de egyáltalában a templomban tiszta világi dolgokról, mint pl. politikai választásról, vagy efélékről beszéljenek.

Ez az én álláspontom is. Méltóztattak

— De mikor Bandi lesz és képviselő lesz belőle.

— De nem lesz.

— De igenis lesz!

— Jól van Pali! Hát érdemlem én ezt tőled? Ha ezt tudom én inkább vén lánynak maradok, de az én Kornélkám papnak ne velem . . . Hisz egy képviselő nem is nagyságos ur.

— De nagyra vagy a nagyságos ur fiaddal!

— Nézzed édes Hedvig, nem bánom legyen Kornél . . .

— Jaj Pali, látom, hogy csak jó ember vagy te.

— Várjál csak. Legyen Kornél, de te is egyezz bele, hogy képviselő legyen.

— Nem! soha! Ha képviselőt akarsz hagyd Bandinak, de Kornélból csak pap lesz.

— Hát ne beszéljünk annyit! Bandi, lesz és képviselő lesz! Punktum!

— Én meg elvállom tőled rögtön és megyek vissza a mamához. Szegény fejem! Te . . . maga csunya zsarnok!

Már közbe kellett lépnem. Azt láttam, hogy mindkettő hajlíthatatlan. Mit csináljak? Megvan.

— Ide figyeljtek! — mond m. — Nem szép az, a mit csináltok. Válaszunk egy közös utat. Ha nem jó sem Bandi sem Kornél, hát adjátok neki az én nevemet Imrét. Meg ha sem papnak sem képviselőnek nem akarjátok, hát legyen belőle patikus, mint én vagyok.

Egyik se rossz. Se Imre se patikus. Legjobb lesz, ha ezt választjátok!

— Hogyne még Imre! Az én fiam Imre? Nem, azért sem. Hanem Kornél és nagyságos ur!

— De én vagyok az apja, tehát Bandi lesz és képviselő!

— (Na most csináljak ezekkel valamit!) Hát engedjen valamelyitek már!

— Nem én egy cseppet sem!

— Én sem!

Én meg aztán megharagudtam s ott hagytam őket, hadd veszekedjenek. Annyit még is meglettem, hogy utközben egy express fohászt röpittem Catilinához, hogy ha van benne egy csepp jó akarat is, hát járjon közbe, hogy kettős meglepetés legyen. Legalább meglesz mindakettőnek az akarata.

*
Beütött a krach.

Éppen május éjjele volt

Hogy ilyenkor mit csinál minden épkézláb ember, azt hiszem fölösleges fejtegetni. Elég a hozzá, hogy én is rözsés hangulatban ballagtam hazafele, miután jégvesemnek, a gyönyörű Irmának éjjeli zenét adtam.

Az utca ajtóban belém botlik egy ember.

— Jaj de jó . . . hogy . . . találom a tekintetes urat . . . tessék jönni hamar . . . gyorsan . . . megvan . . . meglepetés . . . s itt elakadt.

— Vigasztaló szt. Mikulás! mi lesz most.

Menjek, ne menjek. Szívszorogva és fogva-czogva rohanok hozzájuk, hogy hátha még szétválaszthatom őket s folyton valami böles szlamoni ítéleten gondolkodtam, de nem jutott semmi a fejembe.

Berohanok.

— Ugy-e, hogy kettő született? kérdém — legelőször Pali.

Még majd, hogy ki nem dobott.

— Jó jó csak ne veszekedjete rajta. Az Isten áldjon meg benneteket. Engedj legalább te, ha Hedvig nem akar.

— De mit beszélsz itt annyit!

— Jaj inkább nem beszéllek, csak ne veszekedjete . . .

— Hát nézed csak Imre. Ugy-e Irmának hívják a jövendőbelidet?

Csak rátatom a számát. Hogy jut e most ehez?

— Mert mi is Irmának fogjuk keresztelni.

— Igen! Na hála Istennek, de ez pap lesz ugy-e?

— Már hogy az ördögbe lenne, mikor lány.

— Hát nem fiu?

— Nem hát.

Még birtam magam annyira türtöztetni, hogy izzadó homlokomat törülve szó nélkül rogytam le egy székre.

Hanem aztán menesztettem egy kaoskarrngós fohászt Catilinához, hogy máskor csajja be az öregapját, de nem minket.

megérteni? *A püspöki kar adá utasítását papjainak, mert a templom és a szószék felé csak az egyház rendelkezik.* Az egyház ugyanis nem az állam productuma; az egyház isteni jogintézmény, mely önnálló hatalommal, független tanítói hatáskörrel bír. Az egyház ezen hatáskörében a felekezeten állam nem avatkozhatik. Ezek alapján kérem a sérelmes intézkedések kihagyását. (Éljenzés jobbfelől.)

Czirákly Antal gr: Samassa József egri érsek!

Miért kell kivételes törvény?

Samassa József egri érsek: Amaz indokok alapján, melyeket a hercegprimás kifejtett általánosságban elfogadta a javaslatot, helytelennek jelentvén ki az időt és a módot, melylyel a javaslatot benyújtották. A multnak emléke arra int s az okos előre látás azt parancsolja, hogy hazánk legfőbb érdekében az állam és egyház között egyetértés legyen. Valahányszor ilyen zavarok felmerültek, — szomorú emlékekre hivatkozhatik — mindig arra törekedett, hogy a zavar eloszattassék. Ma is ezt tartja szem előtt. De mélyen fájjalja, hogy a javaslatban oly intézkedések vannak, melyek e két hatalom egyetértését megbontják. Sohasem szölt elszorultabb kebellet, mint ma, mert e javaslatban oly intézkedések vannak, melyek a katolikus egyház jogait csorbítják, a szentségek kiszolgáltatása elé is gátat vetnek.

Rámutatott I. Napoleon intézkedéseire, a Code Napoleon 204. §-ára, mely azon lelkészeket, kik valamely kormány- vagy császári rendeletet kritizálnak, vagy ellene izgatnak, árulóknak bélyegeztetnek és 3 hónaptól 2 évig terjedhető börtönnel sújtatnak. S mi történt? A francia közjog harcosai fellázadtak e rendelet ellen, eltörölték, midőn a sors legyőzhetetlen kegyence — maga győzött le.

A törvények alkotásában kötelessége a kormánynak arra ügyelni, hogy a törvényekben juris prudentia legyen. Ebben a pactum nem lehet akadály, mert ha igen, akkor e pactum a legnagyobb áldozatot követeli.

Ismerteti a francia államtanács ellenvételeit a Code Napoleon szószék-szakaszai ellen. A vádlott a törvény előtt védtelen s vajjon képes-e a bíró behatolni a vádlott szellemébe?

De hát mily kényszerítő szükség parancsolta a büntetőtörvény e szakaszát a klerussal szemben? *Mért kell a papokkal szemben másként eljárni, mint a közhivatalnokkal?* Az egyes kormány nyilatkozatokból — úgy tessék — azért, mert a papok állásuknál fogva sajátos viszonyban vannak a társadalommal. De hát a közhivatalnokok nincsenek-e sajátos viszonyban a társadalommal? Mért kell a papokra kivételes törvényt csinálni? A történelem hamisnak bizonyította azt az állítást, hogy a közjó minden eszközt szentesít. Ezért dőlt meg a respotik hatalma. Az államot nem szabad egyesek szeszélyei szerint kormányozni.

Az érsek ezután az egyház isteni rendeltetését fejtegeti. Joga és kötelessége a tulvilági célok felé vezetni az emberiséget. Erre adattak meg neki az eszközök. És ha a lelkiismeret úgyve ütközésbe jön az államhatalommal, akkor előáll a törvény a szigorubb intézkedéssel. De már Sokrates is azt vallotta, hogy a lelkiismeret az egyetlen, melyet nem lehet feláldozni, leigázni.

Az érsek azzal végezte beszédjét, hogy ama reményben, hogy a részleteknél a sérelmes szakaszokat kihagyják, általánosságban elfogadja a javaslatot. (Éljenzés.)

A miniszterelnök a vitában.

Szöll Kálmán érzi helyzetének nehézségét, amikor az előbb elhangzott két fontos beszéd után kell nyilatkoznia. A hercegprimás beszédének minden egyes szava fontos, egyrészt közjogi állásából kifolyólag, másrészt egyházi rangjánál fogva. De nagy hatással volt Eger érsekének tudományos beszéde is. És ha most felszólal teszi ezt azért, mert azok a példák, amelyek a két főpap felhozott, nem mindenben vágnak a szőnyegre levő javaslatba. És most áttér a voltaképpen polémiára.

Nem biszi, hogy ez a javaslat az állami és egyház közti békét megbolygatná. A javaslat nem terjeszkedik túl az állam jogkörén. A súlyos állítások és érvek ezt a javaslatot nem illethetik.

Örömmel üdvözli a primásnak azt a kijelentését, hogy ez a javaslat politikai szükség és üdvözli daczára annak, hogy a primás súlyos aggályainak is kifejezést adott. A javaslat e választások tisztaságát akarja biztosítani. Hogy pedig a felülbírálas jogát a képviselőház bizonyos időre kezéből kiadta, tette ezt azért, mert az a gyanu támadt a Házban, hogy ezt a jogát kellekép nem használja. Minden emberi mű tökéletlen és így a javaslatba foglalt intézkedések sem lehetnek teljesen tökéletesek. A javaslatnak egyes részei összefüggő egészet képeznek, abból egyes részeket kitépni nem lehet.

Ha a pénzzel való vesztegetéseknek, a pénz hatalmának korlátot állítunk, akkor kénytelenek vagyunk a lelkiekben való nagy hatalomnak is korlátot állítani.

És most Samassának felel arra kérdésére, hogy a lelkészt miért büntetik szigorubb mint a közhivatalnokot. A közhivatalnokkal szemben inkompatibilitást állapít meg, megtiltja, hogy politikai gyülekezeten vezessen. Midezek nem korlátozzák a lelkészt, a pap kapacitálhat mint magán ember, vezethet csak a lelkiekben, mint lelkész van bizonyos korlátok közé szorítva. Tiltva van neki az, hogy a templomban, a szószéken politikailag befolyásolja híveit.

A hívó, aki a szószékből vigaszt, malasztot, megnyugvást merít, ha politikát hall, akkor sem vallási, sem politikai egyensúlyát fentartani nem lesz képes. Minden államnak joga van jogrendjét megállapítani, erről a jogáról lemondania nem szabad.

Amit Samassa ebbe a keretbe belerajzolt, az oda nem illik bele.

Ha a papnak befolyása a katedrán túl nem terjed, akkor annak befolyása igen kevés. Minden államnak szüksége van arra, hogy népét vallásban neveltesse, szüksége van az egyházzal való egyetértésre. De azért az egyház és állam közötti határvonalat meg kell vonnia, amely határvonal az egyház érdekében is van. Az egyháznak az államot támogatnia kell.

Belátja azt, hogy azt a javaslatot jobban is lehetett volna formulázni.

Szöll Kálmán miniszterelnök beszédét azzal végezte, hogy a német kulturharcz más természetű volt. Azok szándékosan hadat üzentek a kath. egyháznak a vallási tanításban a lelkének nevelésében, míg a jelen javaslat nem akar a jogkörön túlterjeszkedni. Legkisebb czélja sincs egyház, vagy vallás ellenes tendenciákat rejteni magában. Elve, hogy a javaslat papok ellen minél ritkábban alkalmaztassék és ne legyen szükség megtorló intézkedésekre. Ajánlja a javaslatot elfogadásra. (Éljenzés balfelől.)

A javaslat mellett szólottak még *Ernusz* Kelemen, *Gyürky* Ábrahám gróf, *Szapáry* Gyula gróf, *Solymossy* László báró, *Szabó* Jenő stb.

A vita ezután bezárattott s felállással általában megszavazták a javaslatot.

Schlauch bibornok a Kanzelparagraf ellen.

A szószékszakasznál dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök a következő beszédet tartotta:

Midőn az előttünk fekvő törvényjavaslat a Főrendiházban először tárgyalattott, szerencsém volt véleményemet, aggodalmimat előadni, jelezvén azon súlyos következményeket, melyeket ezen törvénynek 169-ik, most 170. és 171. szakaszainak életbeléptetése mind vallási, mind politikai szempontból maga után vonni fog. A törvényjavaslat akkor el lett ejtve. Ma ez ismét feltámasztva és bővitve fekszik előttünk. Sok változás és kiegészítés a törvényjavaslatot előnyösebb szinten tünteti föl és az csakugyan a kitűzött czélnak, tudniillik a választások tisztaságának elérésére alkalmasabb mint az előbbi; azon szakasz azonban, mely bennem annyi aggodalmat keltett és a melyet kihatásában közvetlen a katolikus vallásra, közvetve pedig a magyar közéletre oly veszélyhozónak tartottam, még mindig benn van a törvényjavaslatban és azért valamint akkor, úgy ma is kötelességemnek tartom ez ellen felszólalni és ennek elej-

tését a magas kormánytól és a Méltóságos Főrendektől kérni.

Igyekezni fogom az ismétléseket kerülni és csak azon kimagasló pontokra fektetni a súlyt, melyek ezen törvényhozói intézkedésnek tartathatlanságát és káros természetét feltűntetik.

A 170. és 171-ik szakaszok, melyek a katolikus papnak hivatali ténykedését a képviselő választás ideje alatt a büntető törvénynyel szembe állítják, német eredetűek és minden katolikusban felidéznek fájdalmas emléket azon küzdelemnek, amelyben *Bismark* kancellár a katolikus egyházat Poroszországban megsemmisíteni akarta. Ott a büntető törvény 130. §. a. pontja szerint: Olyan lelkész, ki hivatalának gyakorlása közben a templomban, vagy más vallási összejövetelekre szánt helyeken több állami ügyekről a közbékére veszélyes módon tesz említést, két évig terjedő börtönnel, vagy várfogsággal büntetetik.

E szakaszt vette át az előttünk fekvő törvényjavaslat, de kibővitve, kiegészítve. Már nem szorított a szószékre, hanem kiterjesztette azt a katolikus egyháznak egész beléletére, belenyul ezzel a lelkiismeret szentélyébe és oly cselekményeket von a világi igazságszolgáltatás jogkörébe, mely nemcsak a magyar jogélet egész multjában, hanem az európai művelt államokban is példátlan. Reá teszi kezét a szentségeket kiszolgáló katolikus lelkészre és azt mintegy rendőri felügyelet alá helyezi. Oly büntetendő csekményt utasít a bíróhoz, melyben az ítéletet nem lesz képes mondani azon jogi axioma szerint: »de internis non judicat praetor.«

Ellenőrizni kívánja a választások ideje alatt a „kegyszerek“ mikénti kiosztását s így beleavatkozik egy eminenter katolikus intézménybe. Mert Méltóságos Főrendek! a kegyszerek képezik az egész katolikus életrendnek alapját, képezik a katolikus egyház életerejét, ezekből szívja minden katolikus ember azon belső erőt, mely őt az élet viharában fentartja.

A kegyszerek tág értelemben véve magokban foglalják a szentségeket és a szentelményeket; sőt mint minden kegyelem és forrását első sorban a szent mise áldozatot. Szorosabb értelemben a »szentségeket« szoktuk kegyszereknek nevezni.

És ime! M. F. e törvényjavaslat még is, oda irányul, hogy ezen kegyszerek egynemelyikének kiszolgáltatását ne csak megnehezítse, hanem csaknem lehetetlenné tegye és a lelkészt, még ha teljesen ártatlan is, sokszor oly kényszer helyzetbe hozza, melyben nincs más választása, mint vagy halálos bünt elkövetni, vagy mint valamely gonosztevő magát fogházra és pönzbüntetésre elítéltetni.

Nem kívánok az eshetőségek taglalásába, melyek ilyenkor felmerülhetnek, vagy casuistikába bocsátkozni, mert általában a választási mozgalmak izzó időszaka alatt az emberi gondolkodás, az érzelem, a tett világában olyan dolgok fordulhatnak elő, melyek ellen nemcsak a jog, hanem az embernek minden nemesebb érzése fellázad; de a leglelkiismeretesebb bírót is oly kényes helyzetbe juttathatják, hogy nem tudja: a törvénynek-e, — mely az állam parancsa, — vagy saját lelkiismeretének engedelmeskedjék, mely a lelkében élő Isten szava.

Csak megjegyezni kívánom, hogy e törvényjavaslat szerint a *gyónás titka* esetleg szembe fog állíthatatni a büntető törvénynyel, a kötelesség teljesítése esetleg bűnné minősíttetik.

És itt azon kérdés merül fel: Fel van-e jogositva a törvényhozó valamely cselekményt

bűnnek minősíteni, mely cselekmény egy magasabb törvény által parancsoltatik? Mert valamint a büntető törvény nem lehet egyszerű ismétlése a vallás és morál törvényeinek; úgy nem szabad ezekkel ellentétbe sem állania. A vallás, a morál megzavarása az állam élet megzavarását vonja maga után. *Nem lehet oly cselekményt, mely egyszersmind kötelesség és a természeti és isteni törvény által parancsolva van, büntetéssel sújtani.*

A törvényhozónak joga nem korlátlan. Kötve van ez abszolút szabályokhoz, melyek az emberi törvényekben visszatükrözik az örök igazságot. Ha a törvényhozó tetszése szerint minősíthetne bármely cselekményt bűnné, ha egyedüli zsinórmértéke a »sic volo, sic jubeo stat pro ratione voluntas« volna, ha magát tenné abszolút bírójává a polgárok jogainak és cselekményeinek: akkor e törvényhozó tullepi jogkörét, akkor nem a jog, hanem az önkény fog uralkodni.

Tagadhatatlan, hogy a büntető jog a legfontosabb eszköz a polgári jogok és az állam biztonságának megőrzésében és védelmében és hogy ezen feladatnak teljesítése céljából mélyen belenyúl az egyesek életkörübe, belenyúl kényszerrel, belenyúl erőszakkal, de mindig és elodázhatatlanul a polgári együttélésnek és a szabadságnak tiszteletben tartásával, egy szóval a közérdeket szem előtt tartva. De ha a büntető törvényhozás oly térére lép, ahol maga kihívja a jogok összeütközését, ha jogtörést követ el ott, ahol jogvédelmet kell nyújtani, ha másnak szent kötelességét vélt államjogok erőszakolásával bántalmazza: akkor a büntetőjogi törvényhozás a polgári szabadságnak nem védője, hanem ellensége.

Ezen törvényjavaslat itt egy idegen spha-rába lép és a kötelesség teljesítését megnehezíti ott, ahol egy magasabb sanctio azt parancsolja, vagy tág és homályos fogalmazása által a visszaéléseknek oly nagy tért nyit, melynek következményei beláthatatlanok. Ez már nem szétválasztása az egyházi és állami jogköröknek, mint ezt az egyházpolitikai küzdelmek alatt nekünk mondták, ez egyszerűen *sértő beavatkozás az egyház beléletébe*, a lelkiismeret sértetetlen jogaiba és *lealacsonyítása egy oly intézménynek*, melyre az egyház mindenütt és mindenkor féltékeny.

Vagy, ki van-e zárva az, hogy ezen megtámadása a katolikus hitéletnek az üldözés színét ne venné magára? Sőt adandó esetekben valószínűsítő üldözéssé ne fajuljon?

Utánzása volna ez azon siralmas harcznak, melyet *Poroszország* hét éven át folytatott a katolikusok ellen. Hasonló okok hasonló okozatot szoktak szülni. Ott is azzal kezdték, hogy az egyházi szónoklatot rendőri felügyelet alá helyezték s valamint a lava egy egyszerű hógolyó által támad és haladásában növekedve iszonyu rombolásokat teszen; úgy ott is fokról-fokra szállván, újabb szigorító törvények által hatványozva, felidéztek nem csak a katolikus hitélet nagymérvű megrontását, hanem az államélet oly zavarát, hogy maga ezen harcot felidéző államférfi a hozott törvényeket felfüggeszteni, sőt eltörölni volt kénytelen. Soha a magasztos hivatásától eltántorított, sőt ezzel teljesen ellentétben álló államhatalom nagyobb hibát nem követhetett el és nem követhet el ma sem, mint midőn azt, a mi az embernek legszentebb, bántalmazza vagy discretionarius hatalma alá helyezi.

»Úgy találtam« — mondja *Bismark* egyik beszédében, melyben visszavonta sok évi kulturharci tévedéseit, — »úgy találtam, hogy mindkét részről magas fokra hágott az elkese-

redés, befolyásolva a parlamenti harcoktól, az egymásba ütköző pártérdekektől és a harci dühtől, melybe a német oly előszeretettel rohan, különösen ha elméleti és hitbéli küzdelmekről van szó.«

Ha ott Németországban a hidegen és higgadtan gondolkozó embereknél a vallásnak bántalmazása oly nagy elkéserevést szült, mily eredménye lesz ennek Magyarországon a katolikusok között? Mi mindnyájan éreztük és ez érzelmünknek akkor kifejezést is adtunk, hogy az egyházpolitikai törvények főleg a katolicizmus ellen vannak intézve, a kedélyek a küzdelmek ideje alatt forrongtak és ma sem csendesültek le; és most ezen törvényjavaslat által a nyugtalanságnak újabb tápanyag adatik. Akkor a katolikus családnak isteni alapja, a katolikus házasság ellen támadtak, *ma belenyulnak már a katolikus egyháznak és a katolikus életnek létfeltételeibe, a szentségeibe*, vagy mint a törvényjavaslat mondja: a kegyzerekbe; csoda-e tehát, hogy aggodalommal nézünk a jövőbe és háttérbe látjuk az elkéserevést, mely a ma már a kedélyekben lappangó nyugtalanságot követni fogja? *A katolikus magyar ember az államban tán nem a jóakaró védnököt fogja látni, hanem az ellenséges szándékkal viselkedő hatalmat.*

Megengedem, hogy ma az állam ügyeit intéző férfiak a pártkényszernek hatalma alatt állván, nem oly sötét színben látják e törvénynek káros kihatását; de méltóztassanak megengedni, az e törvényjavaslatban lefektetett elv már természeténél fogva ellenséges, az elv pedig expansiv erejénél fogva működik, tán nem úgy, mint tervezik, sőt a tervezők akarata és intenciói ellen. Az elv egy hatalom, mely erősebb, mint az ember. A törvény fenn fog állani és mint *Damokles kardja* a katolikus lelkészek feje fölött fog függni, kész minden pillanatban lecsapni, amidőn a rossz akarat elvágja azon finom fonalat, amely azt tartja.

A törvényt nem szabad az emberek önkényére bízni, vagy a casuistikára alapítani, melyet egy rossz lelkű tisztviselő esetleg a törvényhozó szándékától eltérőleg kihasználhat. *A törvénynek nem szabad pártérdekeknek szolgálni* és én minden igyekezetem dacára nem voltam képes itt a »ratio legis«-ben az állam érdekét feltalálni. Azt találok, mintha itt a törvényhozás leszálna ama magaslatról, ahol annak állani és mozogni kell, midőn büntetendő cselekményekről intézkedni kíván.

El van ismervé, hogy e törvényjavaslat a *pártküzdelmek eredménye*, készítve pártérdekek megvédésére. A törvényhozás tehát midőn a pártok egyezményeit codificálja, maga is pártérdekeknek szolgál és különösen a jelen esetben a büntető jogot a politika szolgálatában állítja s ami több, nem is az állampolitikának, hanem a pártpolitikának szolgálatában.

Hogy milyen politikát követ egy politikai párt, az lehet igen érdekes tárgya a megfigyelésnek és hogy ezen időszertinti politika hasznos-e vagy nem, azt csak a következményekből lehet megítélni: de nem egyeztethető össze a büntető jognak nagy elveivel, ha az időszertinti pártok akarják kényszeríteni a szabad polgárokat egy bizonyos politikai irány követésére.

Az állami érdekének felül kell állni a pártok érdekein, a pártok közötti pactum nem képezhet directívát a törvényhozásnak arra, hogy a vallási sérelmeket permanentiában tartsa. A pártok békekötésében a háboru csirája rejlik.

Vagy hol lett a magyar állam veszélyeztetve? Ha egyes kerületekben visszaélések fordultak elő, elegendő ok-e ez arra, hogy országos

törvény és pedig oly formában alkottassék, mely amellet, hogy egy egész osztályt megbélyegez, még a vallást is fenyegeti?

Vagy volt-e hívebb alattvalója a királynak és hazának, mint a katolikus papság? Méltóztassanak megjelölni az időt, a körülményeket, amidőn ezen osztály hazája iránt hűtlen lett volna? — Nem Méltóságos Főrendek, ezen becsületes munkásai a hazai és vallásos életnek, ezek nem érdemlik meg, hogy őket *gonoszlevők módjára börtönnel* megfenyegessék.

Mi lesz legközelebbi eredménye e törvénynek?

A katolikus pap, hogy magát a meghurcoltatásnak és esetleg bebörtönözésnek ki ne tegye, tartózkodni fog azon kegyzerek kiosztásától, melyek e veszélyt felidézhetik, azaz mintegy *interdictum* alá fogná vetni saját hiveit. Ezen pap az egész választás ideje alatt a legnagyobb lelkiismereti küzdelmek alatt fog állani, lelkipásztori kötelességeit nem fogja szabadon teljesíthetni és tétlenségének visszahatásaképpen hiveit el fogja kiseríteni. A választásokban nem fog részt venni, hiveit nem fogja irányítani, nem vezetni; de irányítani fogják, vezetni fogják azok, kik ellen Magyarországnak nincsen törvénye: a szocialisták.

Vagy bármely, talán ártatlan cselekménye következtében éreztetni fogják a katolikus pappal a törvénynek egész súlyát, ki áll jól, hogy ki nem fog törni a harc, a melynek hasonmását már beszédem elején voltam bátor bemutatni Poroszországban.

Szüksége van erre Magyarországnak? Ki fogja-e birni azt, amit a hatalmas Németország nem birt ki? Ott egy hatalmas és egységes nemzet lerakta a legbatalmasabb Ur előtt — a vallás előtt — fegyverét; itt egy fejlődő, minden egyes hazafinak nemcsak karjára, hanem szerető szívére is rászorult nemzet lehet-e hivatalra arra, hogy érdes kézzel belenyuljon oda, ahová a katolikus szívnek legdrágább kincsei vannak el rejtve, — a kegyzerekbe s így az amugy is ellenséges centrifugal elemektől környezett, körülvett nemzetet még inkább meggyengítse?

Méltóztassék ezen aggodalmaimnak kifejezését egy becsületes, vallását és hazáját melegen szerető szív nyilvánulásának venni, ki félve és féltékenyen nézi azon államférfiúi tévedéseket, melyek a kedélyek nyugtalanságát, a gyűlölködést, a jogsérelmek egész tömegét, a visszavonást és ez által a nemzeti közéletnek megrontását fogják maguk után vonni.

Ilyen tévedésnek tartom a 170. és 171.-ik szakaszt és azért azokat el nem fogadom.

(Éljenzés jobbról.)

Plósz Sándor hosszasan ismétli, hogy a javaslatban nincs vallásüldözési tendencia s a hamis feljelentők meg fognak büntetenni.

Eszterházy Miklós Móríc gróf oly módosítást ad be, hogy maradjanak meg a szakaszok azon klauzulával, hogy a törvény ellen vétkező pap ellen vallásügyi vagy igazságügyi-miniszter megkeresésére a saját egyházi hatósága indítson fegyelmet.

Zichy Nándor gróf úgy Schlauch bibornok-püspök, mint *Eszterházy* módosítását elfogadta. *Majláth* József gróf azt kérde a főrendektől: Honnan világosítsa fel a pap hiveit, ha nem a szószékről? Bizonyítja, hogy a papnak kötelessége politikát vinni. A püspöki kar kész megbüntetni minden visszaélést, de börtönbe nem engedi a papokat juttatni. *Zichy* Nándor gróf esetleg az *Eszterházy*-féle módosítást pártolja.

Szell Kálmán miniszterelnök rövid válasza után a nagy többség felállással elfogadta a szakaszokat s mellőzte Schlauch bibornok-püspök indítványát s ezután még nagyobb többséggel mellőzte az *Eszterházy*-féle módosítást.

A kormány többsége 50—60 fő s a javaslatot harmadszori olvasásban is elfogadták. Ülés vége 5 óra után.

Az osztrák kormány bukása.

Tegnap tíz órakor össze akartak ülni közös tanácskozásra a miniszterelnöki palotában a magyar és osztrák miniszterek, több mint másfél óráig kell várniok, mert az alatt Thun osztrák miniszterelnököt a király kihallgatáson fogadta. Fél tizenkét órakor végre összejöttek a miniszterek, de csak azért, hogy eredmény nélkül váljanak szét megint és pedig — mint a jelek csaknem teljes bizonyossággal mutatják — most már utoljára.

Thun gróf most azt állítja, hogy a kiegyezés anyagán ő is akar változtatni: ha a magyarok elejtették az ischli klauzulát, ő viszont el akarja ejteni a bankparitást, a fogyasztási adók visszatérítését, szóval mindent, a mi Magyarországnak visszaadja azt, a mit eddig »elbitoroltak« tőle, vagy pedig — ha a magyarok ezeket az »előnyöket« maguknak biztosítani akarják — ám tárgyalták a kiegyezést magasabb kvótával. Szóval elől akarja kezdeni az egész kiegyezési tárgyalást és kényszeríteni akarja a magyar kormányt engedményekre és nagyobb kvóta megadására.

A magyar kormány viszont ragaszkodik a Bánffy-Bádeni megállapodáshoz, a mi pedig az ischli klauzulát illeti, álláspontja ebben kolminál:

»Az ischli klauzula incidencialis módosítja az 1867. XII. törvényt. A magyar kormány pedig ezt visszautasítja, először, mert incidencialis, másodsor, mert módosítás.«

Ebből csak kormányválság keletkezhetik és pedig vagy a magyar, vagy az osztrák kormánynak kell buknia. Minden jel arra mutat, hogy most az osztrák kormány kerül a bukás sorára.

Vajjon van-e kádenczia a liberálisoknál?

A német birodalmi gyűlésen *Liebermann* antiszemita párti képviselő azon indítványt tette, hogy a vágó marhát a levágás előtt kábitás el. Ennek az indítványnak titkos éle a zsidók ellen irányult. kiknek ritusa tiltja ezt. Az indítványt pártolták a konzervatívok. *Lieber*, a centrumpartnak *Vindhorst* után vezére felállott szólásra és pártja nevében határozottan tiltakozott az ellen, hogy a törvényhozásnak megadják azt a jogot, hogy valamely vallásfelekezet belső ügyeibe avatkozzék.

Nálunk tudvalevőleg az egyház kegyes reiről határoz a liberális tábor, egy cseppet sem aggasztva lelkiismeretét azzal, hogy ez talán mégis több egy apró rituális kérdésnél. A fát gyümölcse ajánlja.

Fosztogatás árveréssel.

A legsötétebb Torontálból ismét sötét bün hire érkezik. Intelligens emberek, a közigazgatás közegei a szegény földműves népet a törvény leple alatt fosztogatták s mire a bünös üzérkedés felfedeztetett, már *negyvenegy áldozata* volt.

Az államkincstár érdekében vezetett árveréseknél folyt a népfosztogatás. Midőn ugyanis a kincstár, Felső-Torontálban hivatalból árveréseket foganatósított kisbirtokokra, adó, illeték vagy ártéri hátralékok miatt, a kincstárt mindenkor *Kéler* Ákos megyei főügyész képviselte, ki ismét *Czinner* Dávid irnokát, egy csalárd bukás miatt 2 évi fegyházra, több rendbeli csalásért és közokirathamisításért három évi fegyházra ítelt egyént küldte ki.

Elképzelhető ennél fogva, hogy miféle dolgok mentek az árveréseken, a hol *Czinner* Dávid ur képviselte a kincstárt. Az irnokbüntársaival összejátszott, hogy a parasztok nem mertek ajánlatot tenni, mert a takarékpénztári igazgató pressiója meghiusította az árverést. Az ő szövetségese egy *Sztancsev* nevű parasztember vette meg potom áron a földeket, hogy folyó áron ismét tulajdon rajtuk, a nyereségen azután megosztottak a büntársak.

A nagybecskereké kir. törvényszék a napokban ítelt felettük s *Kéler* főügyészt 100 frt pénzbüntetésre, irnokát *Czinner* Dávidot két havi elzárásra és kétszáz forint pénzbüntetésre, *Prekajszy* Péter nagykikindai takarékpénztári aligazgatót és *Sztancsev* földművest egy-egy hónapi elzárásra s kétszáz forintnyi pénzbüntetésre ítélte.

Az utolsó lépés előtt.

— A városi tanács a színház kérdésben. —

A holnapi városi közgyűlésben kerül elhatározó lépés elé a színházkérdés. Sok gáncs, még több huzavona, rengeteg szóés tollharcz után végre eljutottunk oda, hogy kimondja a törvényhatóság az utolsó szót, amely után már aligha lehet többet a színházépítés kérdéséről beszélni.

Hogy nagy vita fog keletkezni, mielőtt kimondja a közgyűlés határozatát, azt bizonyosra vesszük.

Ennek az előszele már kiérezhető a rég keletkezett, de csak nemrég benyújtott indítványból, a mely a kérdés levételét indítványozza a napirendről s a melyet 47 városatya irt alá.

Akik ezt az indítványt ez év *január* havában aláírták, mindannyian nem fognak a közgyűlésen az indítvány mellett állást foglalni, mint a hogy ma már nem is írják azt alá.

Január hóban ugyanis még nem volt engedélyezve a városnak a kisajátítás és sürgősség joga s még a legkiválóbb jogász tagjai is a törvényhatóságnak évekre datálták, míg a kisajátítás ügyét dülőre hozhatja a város. Egyesek aláírták az indítványt, mert nem akarták évekéig huzni a kisajátítással a kérdést.

Változott különben a helyzet az által is, hogy a tanács birtokba vette már a Hillinger és Tóth Ferencz házakat.

Azt lehet vitatni, hogy volt-e joga hozzá, de viszont ha ezt nem teszi s a kikötött határidő letelte folytán nagyobb összeget kell, esetleg kisajátítás útján a házakért fizetni, bizonyára a tanács lett volna az oka.

Eltekintve a 47 városatya indítványától, alig van más út a törvényhatóságnak, mint a városi tanács alábbi javaslatának elfogadása, de csak addig, a míg a Bazár-szoros kibővítésére és a színháznak a Bémer-térre építéséről szól.

A Hillinger és Tóth Ferencz házakat átvette a tanács, részben már ki is fizette. Lehet-e ettől visszalépni? Aligha!

Kifogásolható azonban a tanács javaslatának egyes pontja.

A tanács a fedezetre az általa kezelt alapok és alapítványokat akarja kölcsön venni.

Ezt nem tartjuk megengedhetőnek, mert azok természete tiltja, hogy bár kamat megtérítés mellett, színházra, vagy egyáltalán olyan létesítményekre használtassanak fel, amelyek hasznot nem hajtanak, hanem tetemes és állandó terhet fogják képezni a városnak.

A másik észrevételünk, hogy takarékosan építse fel Nagyvárad a színházat. A város pénzügyi viszonyai nem engedik meg, hogy a színház építésére 340,000 frtot adjunk ki. Más városokban, Budapesten is, 200,000 frtból csinos modern színházat tudtak építeni, de a mi szegénységünknek ez nem elég fényes. Csillogó pompa kell, hogy annál jobban kiríjon a nyomoruságunk.

A tanács előterjesztése.

A városi tanács tegnap foglalkozott a színház és Bazár-szoros kérdésével.

Kömlössy József gazdasági tanácsos hosszú előterjesztést tett, a melyet a holnapi közgyűlés elé fognak terjeszteni.

Az előterjesztést az alábbiakban ismeretjük:

A tanács előterjesztése első sorban hivatkozik a dr. *Kurländer* Ede és 47 társai által beadott indítványra, a melyben azt indítványozzák, hogy a színház építését és a Bazár-szoros kérdésének a színház építésével kapcsolatos megoldását vegyék le a napirendről.

Ezután ismerteti a Bazár-szoros és a Bémer-téri színház kérdésének történetét.

Az 1897. évi szeptemberi közgyűlésben 70 szavazattal 34 ellenében kimondták, hogy a Bazár-szoros kibővítik s a színházat a Bémer-téren építik fel. Megbízták a tanácsot, hogy a Mayr Sándor kettős házáért 148,719 frt 47 krt, a Weiszlovits Adolf és neje házáért 67,815 frt 20 krt, a Hillinger Lipót házáért 78,000 frtot, a Tóth Ferencz és neje házáért 70,000 frtot ajánljon fel, s ha az egyezsége nem hajlandók, a kisajátítást vegyék igénybe. Ezen közgyűlési határozatot a miniszter jóváhagyta.

Tudvalevőleg Hillinger és Tóth Ferenczcel sikerült a békés megegyezés, Weiszlovits azonban 100,000 frtot, Mayr Sándor pedig 200,000 frtot követelt.

Ekkor ezekre a házakra a város kérte a kisajátítást, amit a miniszter, az illetők felebezésének elutasításával, engedélyezett.

Hillingerrel szemben május 1-én a fizetési kötelezettség bekövetkezett s ennek a város eleget tenni kötelezett volt, nehogy a kérdés ez által hosszabb időre visszavetessék s más tulajdonostól drágábban kelljen megszerezni az ingatlant, esetleg kisajátítás útján. Éppen így a Tóth Ferencz házra létrejött egyezés érvénye is határidőhöz van kötve.

A törvényhatóság a Bazár-szorossal kapcsolatos kérdések megoldására 580,500 frt kölcsönt rendelt el s a színház építésére előzőleg 340,000 frtot szavazott meg. Így a tanács a törvényhatóság által fel van hatalmazva a felsorolt kérdések megoldására.

A miniszter a város felterjesztésére a sürgősséget kimondotta s ennek alapján a tanács megkérte a birói becsüt. Ez meg is történt.

A fentebb említett határidőhöz kötött egység folytán a tanácsnak a Hillinger és Tóth Ferencz házakat át kellett venni, mert különben — a törvényhatóság utasításának elmulasztása miatt — fegyelmi vizsgálatnak lehetett volna kitéve.

A bíróság által kirendelt becsüsök a házak értékét következőkben állapították meg:

Mayr Sándor fővezai háza	115491 frt 20 kr.
Mayr Sándor apácza-utcai háza	24986 frt 77 kr.
Weiszlovits Adolf háza	67110 frt 32 kr.

Összesen: 207588 frt 18 kr.

tehát kevesebb, mint a törvényhatóság engedélyezett e célra. Tehát ha a város a kárta-

lanitási eljárást megindítja, 207.588 frt 18 krt kell bírói letétbe helyezni.

Ezután a következő számítást tárja elő a tanács előterjesztése:

A Hillinger ház vételára	78.000 frt — kr.
Tóth Ferencz ház vételára	70.000 frt — kr.
Letétbe helyezendő	207.588 frt 18 kr.
	355.588 frt 18 kr.
A Bazár építése	80.000 frt — kr.
	435.588 frt 18 kr.
megszavazva lett	580.500 frt — kr.
levonva ebből a fenti	435.588 frt 18 krt,
	144.911 frt 82 kr

marad térrendezés, utburkolás és előre nem látható kiadásokra.

Kifejti ezután az előterjesztés, hogy a mostani pénzügyi viszonyok nem kedvezők a kölcsön felvételére, miért is a városi pénztárban elhelyezett regále-kötvényekből Hillinger Lipót részére 40.000 frt névértékben ki lett fizetve, 37.000 frt értékű pedig a Biharmegyei Takarékpénztárban letétbe helyeztetett.

Jelenleg 223.000 frt értékű regále-kötvény van a városi pénztárban.

Kifejti az előterjesztés ezután, hogy a legalkalmasabb, ha a város a szükséges összeg fedezésére a város által kezelt alapok és alapítványokat veszik kölcsön. Összesen 320.064 korona 48 fillér áll e czímen rendelkezésre.

A fedezeti kimutatást a következőkben adja a tanács előterjesztése:

I Szükséglet.

1. Hillinger L. házának kisajátítása	156.000 kor. — fil.
2. Tóth F. háza	140.000 kor. — fil.
3. Mayr S. apácza-utczai háza	49.973 kor. 54 fil.
4. Mayr S. fő-utczai háza	230.982 kor. 18 fil.
5. Weiszlovits A. háza	134.220 kor. 64 fil.
6. Színház építésére ez idén szükséges	200.000 kor. — fil.
a szükséglet összege	911.176 kor. 36 fil.
időközi kamatok kisajátítás körüli eljárás stb.	38.823 kor. 64 fil.
Tényleges szükséglet mintegy	950.000 kor. — fil.

II. Fedezet.

1. A törzsvagyon alapon kezelt regále kötvények névértéke	606.000 kor. — fil.
2. tartalék-alap elleni követelés	19.480 kor. 72 fil.
3. az állandó színház-alap készlete	7.592 kor. 32 fil.
Összesen	633.073 kor. 04 fil.
mutatkozik hiány	316.926 kor. 96 fil.
melynek kiegyenlítésére szolgálna az alapokból költsönveendő összeg	320.064 kor. 48 fil.

A Bazárt nem kell a folyó évben építeni s így az erre szükséges 80.000 frt a törvényhatóság által megszavazott 588.500 frt kölcsönből lesz fedezendő.

Az előadottak szerint tehát nem kell a 6%-os kölcsönt helybeli vagy budapesti pénzügyintézet felvenni, mert az alapok 4 $\frac{1}{2}$ %-os kamata évenként 14.402 korona 92 fillért tesz ki, míg ha 6%-ot fizet a város, az évi kamat 19.203 frt 90 krra rugna, tehát az alapok kölcsönvétele esetén évi 4800 korona 98 fillér takarítható meg.

Ezek után a következő javaslat elfogadására kéri a tanács a törvényhatóságot:

1. A törvényhatósági bizottság, belátva azt, hogy a jelenlegi pénzügyi viszonyok nem alkalmasak az 1897. évi 345/16932. sz. határozatával felvenni rendelt törlesztéses költsön felvételére, ezennel elhatározza, miszerint a város pénztárában kezelt egyes alapoknak pénzkészleteit, vagyis összesen 320.064 korona 48 fillért az egyes alapoktól ugyanolyan kamatozás mellett, minővel azok az egyes pénzügyintézeteknél elhelyezve vannak, vagyis

4 $\frac{1}{2}$ % kamatozással költsön veszi s ezen költsönvételre nézve részben a keresk. miniszter, részben a vallás és közoktatásügyi miniszter ural egyetértőleg leendő kormányhatósági jóváhagyást — mivel egyes alapok főfelügyeletét most nevezett miniszter urak gyakorolják — a m. kir. belügyminiszter ural kikéri.

2. Kimondja továbbá a törvényhatósági bizottság, hogy a 950.000 koronában kitüntetett szükségletnek ezen költsön vétel által fedezetet nem nyerő részére további fedezetül a törzsvagyon alapon kezelt 606.000 korona névértékű regále-kötvényeket, ugyanezen alapon a gyámpénztári tartalékalap ellen fennálló 19.480 kor. 72 fillért tevő követelését s az állandó színház alapon rendes letétként kezelt 7592 kor. 32 fillért tevő vagyonát jelöli ki.

3. Az 1898. évi május hó 12-én 153/11197 sz. a. hozott közgyűlési határozat értelmében Rimanóczy Kálmánnak a Bazár és színház építésére tett ajánlata felett árlejtés lévén tartandó, ezennel utasítja a tanácsot, hogy erre nézve az árlejtést haladéktalanul tartsa meg s annak eredményéről a június havi közgyűlésnek jelentést tegyen, hogy ezen közgyűlésből a színház építésének megkezdését a törvényhatósági bizottság 1899. évi július hó 1-re elrendelhesse.

4. Utasítja a tanácsot, hogy a bírói becsü alapján bírói letétbe helyezendő kártalanítási összegeknek letétbe lett elhelyezését ugyancsak a jövő havi közgyűlésnek jelentse be s a kisajátítás útján megszerzendő ingatlanokra nézve akként intézkedjék, hogy a Bazár-épület elhelyezésére szükséges területeken is a bontások 1899. évi november 1-én tényleg megkezdhetők legyenek, a Bazár építésének befejeztére s teljesen kész bérbeadható állapotában leendő átadására nézve pedig 1900. évi október hó 15-ikét tűzze ki határidőül.

5. Megbizzza a tanácsot, hogy a Bazár-épület összes helyiségeire nézve az árverést kellő időben tartsa meg s annak eredményét jóváhagyás végett terjessze be.

6. Felhatalmazza a tanácsot, miszerint az esetre, ha az alapok pénzkészleteinek kölcsön vehetése egészben vagy részben kormányhatóságilag megtagadtatnék, az ebből származó hiányt a helybeli pénzügyintézetek, vagy valamelyik budapesti pénzügyintézetből 6%-os folyó számlára felveendő költsön útján fedezhesse.

7. A tanács részéről tett eddigi intézkedéseket a törvényhatósági bizottság jóváhagyólag tudomásul veszi s ennek eredményeként dr. Kurländer Ede s társai indítványa felett napirendre tér.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Nagyvárad város törvényhatósága holnap tartja közgyűlését.

Fontos, nagyjelentőségű ügyek kerülnek tárgyalásra.

Természetesen kimagaslik mindannyi közül a színház és Bazár-szoros kérdése, amelylyel végre-valahára talán csak érdemlegesen elbánnak.

A sertés-vásár elhelyezése is fog egy kis vitát előidézni, bár az együttes bizottság már eléggé meghányta-vetette.

A selyemgyár ügye szintén fontos, mert lehet vitatni, hogy megfelel-e az elérendő haszon a nyújtott áldozatokkal.

A polgármester jelentése kapcsán bejelenti, hogy a Fekete László lemondása folytán megüresedett egy alszámvevői állás, továbbá, hogy a zárszámadások részletesebben lesznek összeállítva, azért csak a június havi közgyűlésre terjesztik elő:

A közgyűlés tárgysorozata a következő:

Nagyvárad város törv. hat. bizottságának f. évi májns 12-én, esetleg következő napjain, mindenkor d. u. 3 órakor a városház tanács-termében kezdődő közgyűlésén következő ügyek fognak tárgyalatni:

1. Pogármesteri havi jelentés.

2. Belügyminiszter ur leirata az építkezési magasság megállapítása s az épületek községi adó kedvezménye iránt alkotott szabályrendeletre vonatkozólag.

3. A földmívelésügyi miniszter leirata a sertésvásártér berendezése ügyében s kapcsolatban a tanács javaslata.

4. A tanács előterjesztése, a Bazár-szoros kibővítésével kapcsolatos színház építése ügyében eddig tett intézkedésekről s javaslata dr. Kurländer s társai indítványa felett.

5. U. a. előterjesztése a Mandel Adolf építkezésével kapcsolatos köztér átengedés ügyében.

6. U. a. előterjesztése. a felállíttatni szándékolt selyemszövőgyár részére adandó kedvezmények tárgyában.

7. U. a. jelentése a járdakészítési szabályrendeletre vonatkozólag

8. U. a. előterjesztése az agyag és gyp-földszedésre vonatkozó szabályrendelet tárgyában.

9. U. a. előterjesztése a dajkált gyermekek védelmére vonatkozó szab. rend. tárgyában.

10. U. a. előterjesztése a város részére szükséges nagyobb kölcsön beszerzésére tett ajánlat tárgyában.

11. U. a. előterjesztése Klell Béla munkakülönbözet megtérítése iránti kérvénye ügyében.

12. U. a. előterjesztése a Biharmegyei gazdasági egyesület által létesített Erzsébet liget közhasználatba bocsátása tárgyában.

13. U. a. előterjesztése a Suby Adél szabadságolása folytán szükségessé vált helyettes tanerő díjazására szükséges 250 frt tárgyában.

14. U. a. javaslata Hillinger Lipót bérlet meghosszabbítás iránti kérvényére.

15. U. annak javaslata Nemes Károly fa-telep bérlet átruházás iránti kérvényére.

16. Oláh Ferencz sertéshizláló telepbérlet meghosszabbítási ügye.

17. Varga és Glüch Mór ürszék tisztítási vállalat szerződése.

18. Veres Sándor és nejétől a szőlőtelep kibővítéséhez vásárolt földre vonatkozó szerződés.

19. Magyar Mojszi földbérleti szerződése.

20. Windisch Márton földbérleti szerződése.

21. A nyugdíjbizottság előterjesztése dr. Hoványi Ferencz tiszti főorvos nyugdíjazása ügyében.

22. A jogügyi szakbizottság véleménye Réz Mihály s neje fizetésük rendezése ügyében.

23. Tőkés István számtiszt 3 havi szabadságidő engedélyezése iránti kérvénye.

24. Kalmár József rendőr fogalmazó 6 heti szabadság idő engedélyezése iránti kérvénye.

25. Polgármester előterjesztése a kir. törvényszék mint esküdt bírósághoz 6 bizalmi férfi választása iránt.

26. Dr. Bernbaum (Barta) Dávid egyetemes orvos tudori oklevele.

Miről midőn a törv. hat. t. tagjait értesíteni szerencsém van, egyszersmind tudatom, hogy a közgyűlési tárgyak a közgyűlést megelőző napon a városház tanács-termében kitéve lesznek és bárki által megtekinthetők.

Nagyvárad, 1899 május 10.

Réz Mihály

főjegyző.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért, Más időben 50 kr.

Május 12. A lövészegylet közgyűlése.

Május 15. Orvosegylet közgyűlése d. u. 5 órakor.

Május 22. A régészeti és történelmi egylet közgyűlése.

Június 15. A kath. kör mulatsága a Püspök-fürdőben.

* **Áldozó csütörtök.** A kereszténység egyik legnagyobb ünnepe Krisztus² mennybemenetelének emléknapja. Az Olajfák hegyének legmagasabb pontján, honnan Krisztus 500 ember szemeláttára felemelkedett a mennyegbe, ott hagyta a kőben lábainak nyomát; intésül, hogy nyomdokait kell követnünk. E helyen Sz. Ilona császárné fényes templomot emelt, de a lábnyomok felett az épületet betetőzni, vagy azokat mozaikkal elföldni nem sikerült. Ma e helyen egy kápolna és egy török mecset áll. Magyar nevét ez ünnep, mely egyike a legrégebbeknek, onnét vette, hogy e napon végződik a husvétii áldozás és a napon tartják sok helyen a gyermekek első áldozását. Az ünnep alkalmából 9 órakor lesz a székesegyházban nagy mise, melyet Zajnay János prépost-kanonok végez, mise közben prédikáció, melyet *Felszer* Antal kanonok mond. Az újvárosi plébánia templomban dr. *Vicskies* Gyula plébános tart szent misét segédlettel s ugyancsak ő mondja a szent beszédet.

* **Fagyos szentek.** Holnap kezdődik az a három nap, a mely rettegésben tartja a gazdákat. Pontgráz, Szervác és Bonifác nevéhez van költve a félelem. Legtöbb ember csak babonának tartja, de a magyar gazda már szomorú tapasztalatból tudja, hogy alapos oka van az aggodalomra, nehogy az esetleges fagy tönkre tegye a zsenge növényzetet. Kevesen tudják mi az oka annak, hogy május e három napján (melyekhez még Orbán napja — május 25 — is esatlakozik) oly gyakran szokott fagy lenni? Ujabb időben több szaktudós foglalkozott e kérdéssel. Általános véleményük az, hogy e tünelem oka a május havi meteorológiai viszonyokban keresendő. Európa északi és nyugati részén u. i. igen nagy a légnyomás, mely a déli és délkeleti részén annál alacsonyabb s így jelentékeny hőkeveredést okoz. Legalacsonyabb pedig a légnyomás a magyar alföldön és a Balkán félszigeten. Egyik tudós el is nevezte ezért a fagyos szenteket, magyar szenteknek, míg egy másik svéd szenteknek mondja őket, mert a hőkeveredést a Svédországból jövő szelek okozzák.

* **4 millió kölcsön Nagyváradnak.** Hosszu idő óta keres kölcsönt Nagyvárad városa. A törvényhatóság felhatalmazást adott a tanácsnak, hogy megfelelő feltételek mellett szerezzék meg a kölcsönt, de a pénzpiacz helyzete folytán csak igen magas kamat mellett juthatott volna pénzhez s éppen ezért mindaddig elodázták a kölcsön felvételét. *Fellner* Alfréd, a bécsi Viktoria pénzügyintézet igazgatója most egy ajánlatot nyújtott be, a mely szerint hajlandó Nagyvárad városának 4 millió forintig terjedő kölcsönt kieszközölni. A visszafizetés 50 évi, vagy 100 félévi részletekben történék, a számítások szerint oly kedvező feltételek mellett, hogy az annuitást, stornó-díjat, és a közvetítési díjat beleszámítva, olcsóbb lenne a kölcsön, mint a budapesti Keresk. Banktól most meglévő 4-90 %-os törlesztéses kölcsönünk. — A szükséges kölcsönt, 4 millió forintot belül, kész pénzben, agió nélkül szereznék Budapesten, 4 hó alatt. Konvertálás esetén 2 % stornó díj járna. — Hajlandó kikötni, hogy ha a kölcsönt nem tudná a kikötött idő alatt megszerezni, vagy azt a város nem fogadná el, semmi közvetítési díjat nem kap. — A tanács felkérte a polgármestert, hogy tárgyaljon az illetővel s

ha ajánlata kedvező, tegyen előterjesztést a kölcsön felvétele iránt a közgyűlésnek.

* **Városi közgyűlés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága holnap, pénteken d. u. 3 órakor tartja közgyűlését.

* **A kassai hadtestparancsnok.** *Pokorny* Herman hadtestparancsnok, — mint levelezőnk írja, — kedden Egerbe utazott az ottani házi-erzed megszemplésére.

* **Zsebmetsző a pályaudvaron.** *Hamza* György zsebmetsző cigány tegnap reggel a nagyváradai pályaudvaron próbált szerencsét és a pénztár előtt a tolongásban kilopta *Fránya* Miklósné zsebéből a tárczát. A meglopott csakhamar észrevette a tolvajlást a vasuti rendőrség pedig kutatni kezdte a tolvajt s fel is fedezte azt *Hamza* Györgyben, ki azonban az induló alföldi vonatra felugrott és az ámuló rendőr elől elzónázott. A rendőrség táviratilag kereste meg a szomszédos állomásokat és a második állomásnál a jómadarat elcsípték.

* **Hamis bor Pecze-Szőlősn.** Azt már tudjuk, hogy Nagyváradon sok hamis bor van; az országos borellenőrző bizottság is konstata. Biharmegyéről most vesszük az első hirt, hogy a hamis bort hivatalosan konstata. A pecze-szőlősi sörgyár pinceszéből vett bormintára mondta ki az országos borellenőrző bizottság, hogy *hamisított*. Ezek a borok szintén a Dunántulról kerültek Pecze-Szőlőse.

* **Elveszett Pecze-utca elejétől a főutcáig egy szemüveg.** A becsületes megtaláló sziveskedjék kiadóhivatatalunkban átadni.

* **Veres-kereszt egylet alakuló gyűlése.** Ma Nagyvárad egyleteinek száma ismét eggyel fog szaporodni. A veres-kereszt egylet »Nagyvárad városi választmánya« fogja megtartani alakuló gyűlését d. e. 11 órakor a megyeház nagytermében. A tagokat Des *Echerolles* *Kruspér* Sándorné sz. Gerliczy Stefanie bárónő hívta egybe.

* **Sorozás.** Pénteken kezdődik Nagyváradon a főszorozás. E napon az 1878. évi születésű és nagyváradai illetőségű I. k. o. ifjak állanak mérték alá, szombaton az 1877. évi születésű II. korosztály következik, a jövő hét hétfőjén pedig az 1876. évi születésű III. korosztálybelieket vizsgálják meg. Május 16-án kedden az idegen illetőségű minden három korosztályu idegen illetőségű hadköteleseket sorozzák. A sorozás reggeli 8 órakor kezdődik. A bizottság elnöke Rácz Mihály főjegyző, mint a polgármester helyettese, előadója Darvassy Lajos tanácsos s orvos dr. Baróthy Ákos hely. főorvos. Katonai részről Lausch őrnagy, a honvédség részéről Lukács őrnagy lesznek jelen.

* **A komáromi sikkasztó elfogva.** *Tóth* Benőt, ki mint komáromi városi pénztáros 16,000 frtot sikkasztott, távirati jelentésünk szerint Győrben a pályaudvaron elfogták. Azt vallja, hogy Révfalunál a Dunába ugrott, de ismét kiszúrt s most Ács községbe készült, hogy ott magát revolverrel agyonlője. Zsebében levelet találtak, mely Ács község birájához van címmezve s bejelenti benne öngyilkosságát, valamint azt is, hogy tettét hol fogja végrehajtani.

* **Kiváló esetek bizonyítják, hogy a csusz és köszvényes bajok, makacs fejfájások legbiztosabb és leghatásosabb gyógyszere az a páratlan kitűnő csusz és köszvény elleni kenőcs, mely Zoltán Béla udvari szállító gyógyszer-tárában Budapesten 1 forintért kapható.**

* **Zsebtolvaj a vonaton.** Vakmerő zsebmetsző történt vasárnap az Aradról Budapest felé déli 12 órakor indult személyvonaton. Egy Fuchs nevű bécsi utazó Aradon fölszált egy másodosztályu kocsiába és küssé leszendült. A felöltőjét, melynek belső zsebében volt a pénztárczája, levetette és fölakasztotta. Mikor aztán utközben kiakart szállni hogy bemenjen egy vasuti vendéglőbe, arra a kellemetlen fölfedezésre jutott, hogy 750 frttal terhelt pénztárczáját ellopták. Fuchs azonnal értesítette a csabai rendőrséget, mely Budapestre távirato-

zott, hogy a vonat utasait tartsák szemmel. Eddig azonban a tolvajt nem sikerült elcsipni. Fuchsnak egy fiatal emberre van gyanuja, egy borotvált arcú, sovány, zsokeyformájú, fiatal emberre, a ki egy szakaszban ült vele s a ki nagyon feltűnő módon viselkedett. A gyanúsított még utközben kiszállt.

* **Templomi zene.** Tegnap este a várad olasz-i róm. kath. plebániái templomban, a bold. sz. Szűz tiszteletére egybe sereglett hívek, igen szépen sikerült »Ave Mária« zengedezésében gyönyörködtek. — A nehéz, de sikerrel bemutatott énekrészt Tucsek Ferencné urnó adta elő, míg a hegedű szólót Szunyogh Lórádné ő nagysága játszta le, a nála már annyira megszokott praecisítással. A szép és teljes siker eléréséhez erősen hozzá járultak Schmazsenka N. ur bravouros gordonka játékkal és Vomácska előnyösen ismert zenetanár ur ügyesen kezelt orgona kíséretével — Daczára a kellemetlen esős időnek, a templom zsúfolásig megtelt előkelő ájtatos hívekkel.

* **Harcz egy betőrővel.** Weibel Ferencnek a Külső vácz-ut 90. sz. alatt levő hentesüzletébe az éjjel egy csavargó betört. Az üzletajtót villamos csengő köti össze a hentesbolt mellett levő lakással, úgy, hogy ha valaki az ajtót kinyitja, akkor a lakásban megszólalt a villamos csengő. Így történt az éjjeli betőrővel is, Weibet rosszat sejtve, rögtön fölkel és töltött revolverrel az udvarra sietett. A sötétben meglátott egy alakot és hogy megjessze a betőrőt, a levegőbe lőtt. Erre a gonosztevő egy vaskampóval neki rontott Weibelnek és le akarta ülni. A hentes még kétszer lőtt. A harmadik lövésre a belőró jajgatni kezdett és átvette magát a palánkon, aztán nyomtalanul eltűnt az éj sötétjében. A rendőrség keresi a vakmerő fickót.

EGYESÜLETEK.

Az orvosok közgyűlése. A »biharmegyei orvos-gyógyszerész- és természettudományi-egylet« folyó évi május hó 15-én délután 5 órakor (Uri-utca, Akadémia) évi közgyűlést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezennel meghívom. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. A választmány jelentése a pénz- és könyvtár állapotáról. 4. A tisztikar és a választmány megalakítása. 5. Sebes Lajos dr. (Tenke) emlékbeszéde néhai dr. Ujlaky Ferencz felett. Kelt Nagyváradon, 1899. május hó 10-én. Dr. Berkovits Miklós egylettitkár.

IRODALOM.

— **Ázsia sivatagain át.** E cím alatt A. Brockhaus lipesei könyvkiadó cég Dr. Sven *Hedin* ázsiai utazásáról e hó folyamán érdekes művet szándékozik kiadni. Nevezett utazónak a Gobi sivatagon át tett első kirándulása egész karavánjának életébe került. Ő maga szerencsésen megmenekült, s nagy elszántsággal másodsor is neki ment a veszedelmes utnak. E kirándulásában egész várost fedezett fel, mely kétezer éves multtal bir s már évszázadok óta fővénnyel volt boritva; megmászta a Mus-tagata, a jéghegyek királyának merdek csucsát, mely a Mont-Blancnál tízezer lábbal magasabb, a hegyóriás csucsára csak a veszedelmes gletscherek s amiatt nem léphetett fel, mert lélezése folyton nehezült.

A Tibeten át Landor és társainál több szerencsével járt ötvenöt napon át. Itt a Lopnor tava fekvésének sokat vitatott kérdését sikerült neki megfejteni.

Chinai utazás s 35 évi más fontos felfedezései a berlini, londoni, párisi, bécsi, stockholmi és kopenhágai földrajzi társaságok aranyérmét szerezték meg.

Legujabban megkezdett expedíciója méltán egy sorba állítja Landor és Stanleyvel; ez utra már II. Miklós csár kozák kíséretet rendelt melléje.

Utazását két kötetben (36 füzet) adja ki május végén a nevezett lipesei cég, melyből

megjelenése után bővebb ismertetésképen mi is hozni fogunk mutatványokat. A mű ára 12 forint lesz.

Igazságszolgáltatás

A pánszlávok vádlója. A király, mint a hivatalos lap írja, dr. Chudovszky Géza budapesti alügyész, a nagybecskereki kir. ügyészség vezetőjévé nevezte ki. Ez az előléptetés a magyar ügyészi kar egy érdemes fiatal tagját éri. Dr. Chudovszky legutóbb a kir. főügyészséghez volt beosztva s ott a nemzetiségi ügyekkel foglalkozott, különösen a pánszlávok fészkelődéseit figyelve meg a tót sajtóban. Azelőtt szolgabíró volt a felvidéken s ebből az időből jól ismerte a tót apostolokat, Mudron Pált, Stefanovics Milost, Dula Mátét és a többieket, kikkel mostanában, mint közvádó, a budapesti esküdtszék előtt szokott találkozni. Ez esküdtszéki tárgyalásokon nem egy jelentékeny sikert aratott. Legutóbb például, a mikor Ziák Izidor, a hírhedt pánszláv hírlapíró állt az esküdték előtt és Mudron János volt a védő, keserű igazságokat mondott a szemükbe.

— Ha olyan ártatlanok a jó urak — mondotta — miért szaladgálnak Kievbé?

Ép ekkor jöttek ugyanis haza Dula és társai Kievből, ahol nagyokat ittak a szláv egységért. Szószertint tudta citálni Dulának a tőszóját s mikor ezt egy erősebb megjegyzéssel kísérte, közbeszólt a vádlott:

— Visszautasítjuk!

— Utasítsák vissza — a rubeleket! replikázott a közvádó frappáns hatással.

Ettől fogva még inkább gyűlölték a pánszlávok Chudovszkyt, aki, maga is tót származású lévén, csak »renegát»-nak neveztek. Az új kir. ügyész most nemzetiségi vidékre kerül, ahol nemcsak szép jogi készségeivel fog további érdemeket szerezni, de szaporítani is fogja azokat, mert bizonyára hü öre lesz a magyar állameszmének.

A királyi kegyelem. A múlt évi december hóban, a császári jubileum alkalmából, a király kegyelmet adott az egész monarchia katonaszökevényeinek. Ezt a királyi parancs adta tudtul, mely a nevezett napon a magyar hivatalos lapban is napvilágot látott. Történt ekkor, hogy Meer Lipót ügynök, a ki 14 éves kora óta távol volt Budapesttől és a külföldön bolyongott, hazajött és jelentkezett, kérve, hogy reá is terjesszék ki az amnensziát. Meer Lipót ugyanis sohasem volt sorozáson és ezért büntetés várt reá. A katonaszökevény azonban nem elég figyelmesen olvasta a kegyelmet osztó királyi irást s így a fővárosi tanács feljelentette a büntető járásbírósnál. Szilva Géza kir. aljárásbíró ma vonta felelősségre Meer Lipótot az 1889. VI. törvényezikk 44. §-ába ütköző véderő ellen való kihágás miatt s első sorban a vádlott életkorát tudakolta:

— Hány éves ön?

— Harminczhat.

— Látja, ön már nincs sorozóköteles korban s ez baj.

— Hisz a kegyelem azoknak is szól — véli a vádlott — a kik a sorozás előtt születtek meg.

— Igen, de csak akkor, ha már miatta büntető üldözés alatt állnak, büntetésüket épen töltik vagy utánszolgáltatás vár reájuk.

A bíró ezután Meer Lipótot, a ki azt hitte, hogy a kegyelem minden egy éven belül jelentkezőre kiterjed, a véderő-kihágásáért tizenöt napig elzárásra és 50 forint pénzbüntetésre ítélte. A családotti ember megnyugoeott és tüstént megkezdte a rászabott büntetés elszenvedését.

Az antiszemizmus nem politika.

Dornbusch Mór csehországi születésű magyar állampolgár, az *Ungarische Wochenschrift* cz. német nyelvű hetilap szerkesztője heti lapjában politikai tartalmú cikkeket hozott a melyekben leginkább az antiszemizmussal foglalkozott. Ilyenek voltak a lap 1893 július 25-iki számában *Liberalismus*, azután a későbbi számokban *Oberantisenut Lueger*, *Die deutschen Antisemiten*, *Zwei Juden* és *Antisemitismus in Belgien* cz. alatt megjelent cikkek.

A lapnak azonban nem volt kaucziója és mint-hogy kauczió nélkül politizálni nem szabad, sajtórendőri vétség miatt vonták felelősségre Dornbusch szerkesztőt a budapesti törvényszék előtt, a mely *felmentette* a vádlottat, azzal az indoklással, hogy a zsidóellenes mozgalom, szóval az *antiszemizmus nem politika, hanem társadalmi kérdés*. A királyi táblán *Makay* bíró előadása után ugyanis határozatok és *helybenhagytták* az elsőbírósgát ítéletét.

A nagyváradi kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Dr. Marienesku Athanasz.*

928. Szuja Margit — Kovács Ferencz.
930. Békészi Ilona — Puczkó János.
931. Jónás János — Pap Sára.
932. Muszki István — Gombos Mária.
933. Molnár Mátyás — Kürti Sára.
939. Bodó Ágnes — Fábrián József.
1106. Petry József — Kovács Igmén.

Előadó: *Fráter Imre.*

116. Glorik Pál — Medvegy Mihály.
184. Jakab Györgyné — Jakab Jánosné.

Előadó: *Bócz Géza.*

670. Kovács István — Fazekas Erzsébet.
677. Fekete Péterné — Cs. Kiss Sára.
708. Nussbaum S. — Kis Miklós.
1103. Reich Mór — Morgenstern Izidor.
1131. Serk Juon hagyatéka.
1133. Fülöp Józsefné — Gottlieb Mórné.
1154. Baranyi József és neje hagyatéka.

Előadó: *Dobosfy Alajos.*

220. Világos község urb. lsgelő felosztás.
285. Szilágyi Bálint és neje — Hajdu Márton és neje.
433. Brindás Oana — Jank Mitru.
581. Palka Mária — Palka Györgyné.

Előadó: *Imrik Gusztáv.*

1039. Büttger János — Mann Mór.
1141. Jordán Viktor — Vormittag Mihály.
1168. Bondár Lajos — Bakos István.
1035. Klein Géza — Rózsa Ferencz.
1102. Ländler Antal — Róz Sámuel.
1178. Pollák és Polgár — Curtutin Mózes.

Előadó: *Dr. Járossy Károly.*

987. Pankotai népbank — Koczój Teréz.
989. Petrovits Antal — Lőrincz András.
1038. Mandel Albert — Berger Dániel.
1040. Aszlai József — Grosz Márton.
952. Feldmann Ignác — Feldetrik Kálmán.
1007. Békés-szent-andrási takarékpévtár — Herezeg József.
1010. Gr. Zsilinszky Róbert — Deckert M.
1011. Tudor Tógyer — Wallisch Antal.
1029. Hilf Lajos cégbejelentési ügy.

MULATSÁG.

A kath. kör mulatsága. A következő felhívást vettük: A kath. kör vigalmi bizottságának tagjai ez uton is felkérem, hogy a júniális rendezése ügyében ma délután 6 órakor a kör helyiségében minél számosabban megjelenni sziveskedjenek. Dr. *Diószegi* Győző, bizottsági elnök.

SZINHAZ.

Antonius és Cleopatra.

Shakespeare hatalmas tragediája kerül pénteken színpadra. A gondos előadásban *L. Fáti Szeréna* és *Kovács Gyula* játszó a főszerepet. Kivülök részt vesz az előadásban az egész drámai személyzet.

Heti műsor.

Csütörtök: *Betyár kendője.*
Péntek: *Antonius és Cleopatra.*

Szombat: *Fekete vér. 1-ször.*

Vasárnap d. u. *Csizmadia mint kísérlet.*
este *Aranylakodalom.*

Fekete vér. Jókai Mór legújabb drámájának bemutató első előadása lesz szombaton. A költő e darabjában hatalmas színekkel festi a nemzet küzdelmét a Bach korszakban, majd a közelgr megváltást aposztrofálja megkapóan. Az előadásban *L. Fáti Szeréna, Hatala, Laczkó, Miklósi Ilona, Bihari Kovács, Nyáray, Szentgyörgyi, Tempa* és *Vendrei* játszó a hálás szerepeket.

Nebántsvirág.

A rossz, esős idő dacára is csaknem telt ház nézte végig az este a Nebántsvirág kedves fülbemászó operettét.

Az előadás jó és érdekes volt.

A szereplők mind igyekeztek kitenni magukért s tehetségükhöz képest a legjobbat produkálták.

Érdekes volt az előadás azért, mert a *Ferenyi* Margit hirtelen megbetegedése miatt a Denise de flavigny szerepét Komlósi Emma vette át, aki kezdő léteire kiválóan mondhatjuk *jelesül*, egy rutintírt primadonnához méltó módon játszotta meg szerepét.

Éneke is jó volt s leszámítva hangjának az alsó registerekben való gyöngességét, az ének részeire is azt mondhatjuk, hogy excellált.

Bizony sok jó nevű elődje nem tudott ugy ebben a szerepben énekelni, mint ő.

Ugy játékban, mint éneken — bizonyos eredetiséget produkált, — ami nagy érdem s *tehetség* jele. Gratulálunk sikeréhez.

Gratiosus, kedves Nebántsvirág volt. Csak arra figyelmeztetjük a kisasszonyt, hogy egy kissé érthetőbben szótárogolja a zene szövegét. Tiszteletű 2 virág csokrot, egy virágállványt s egy koszort nyújtottak fel neki.

Megérdemlette.

Tapsban is volt része bőven.

Vendrey Ferencz az óraagy szerepében remekelt.

Kassay K. a hadnagy szerepében a körülményekhez képest jól állotta meg helyét, t. i. ének részét jól, kifogástalanul adta elő, de nnaszolja s mozdulatai sok kívánni valót hagytak fent.

Nyárai A. minden tulzás s a felső registereknek való játszás nélkül is *különösen* játszott.

Lövey L. (Loriot) kellemes tenorjával tűnt fel. Bizony jó volna, ha énekes szerepeket adna, erőssége lenne az operett-társulatnak. Ismételjük, hogy Komlósi Emma volt az est hősnője. (K. R.)

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Írta: *Neidegg*, fordította: *Szirtes.*

— A férfiak utja kétfelé ágazott; de ha láthatta volna Viktória azt a résztvevő pillantást, melylyel Heisterberg az ifju hivatalnokot kísérte, nehezen tartotta volna fenn azon állítást, hogy a gróf csak annyiban érdeklődik valaki iránt, a mennyiben czélja megvalósításához szüksége van reá. Nem volt érzélgő ember, cifra szólásmódokkal nem dobálódzott; némelyek az érzeketlenségig szigorúak és fásultnak tartották; sőt voltak olyanok is a kik egyoldalú különöznek bélyegezték. De ellenségei sem vitathatták el, hogy törekvéseiben mindenkör önzetlen volt és eszményi czélokért küzdött. Rajta is bebizonyult, hogy sokkal kell annak harczolni, ki sokat akar meggyőzni. Ellensége volt neki jócskán, miként mindazoknak, kik a tömeg dicséretével vagy gáncsával nem törődve fáradoznak czéljaikért s nem haboznak a maga nevében nevezni a gyermeket, ha mindjárt hason-szörűeket is ér a kisebbség.

Atyját — ki szeretetreméltó, de könnyelmű és pazarló volt — korán vesztette el. A jellemes anya férjének halála után kizárólag az árvák nevelésének szentelte magát; több leány

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1899. évi május 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.					Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.					Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.								
	Gy. v.	Sz. v.	V. v.			Gy. v.	Sz. v.	V. v.			Gy. v.	Sz. v.	V. v.					
Kolozsvár	11 01	5 23	7 00	6 13	Budapest	ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	P.-Ladány	ind.	5 25	1 24	4 06	2 29	6 05	
B.-Hunyad	12 20	6 40	8 37	7 55	Nagykátá	»	10 20	3 00	7 54	10 16	Debreczen	»	6 46	3 —	5 22	3 56	8 20	
Csucsá	12 52	7 09	9 19	8 37	Szolnok	»	11 19	3 56	9 27	11 31	Érmihályfalva ér.	»	7 29	4 01	6 35	4 58	9 47	
Bucsa	—	—	9 33	8 52	P.-Ladány	»	12 55	5 24	11 53	2 00	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.							
Brátka	—	—	9 50	9 11	Báránd	»	—	—	12 07	2 12	Sz. v. Sz. v. Sz. v. Sz. v. Gy. v.							
Rév	1 34	7 47	10 08	9 32	Sáp	»	† 1 17	† 5 48	12 24	2 27	Érmihályfalva ind.	6 36	11 09	5 27	9 14	8 15		
Élesd	† 1 48	† 7 59	10 25	9 49	B.-Ujfalu	»	1 33	6 03	12 46	2 47	Debreczen	»	3 37	12 36	8 15	10 27	9 01	
Mező-Telegd	2 01	8 11	10 42	10 07	M.-Peterd	»	—	—	1 00	3 00	P.-Ladány ér.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48		
F.-Vásárhely	—	—	11 01	10 27	M.-Keresztcs.	»	—	—	1 14	3 12	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.							
Várad-Velence	2 25	8 32	11 10	10 37	Bors	»	—	—	1 28	3 25	V. v. V. v. V. v. V. v.							
Nagyvárad ér.	2 31	8 38	11 17	10 44	Püspöki	»	—	—	1 36	3 32	Debreczen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta-	5 25	1 05		
Nagyvárad ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	Nagyvárad ér.	2 11	6 39	1 48	3 42	7 22	Sáránd	»	9 28	5 06	Vértés ind.	—	—	
Püspöki	—	8 51	11 42	11 14	Nagyvárad ind.	2 18	6 46	2 06	3 58	12 20	H.-Bagos	»	9 41	5 17	M.-Pályi	»	5 47	1 30
Bors	—	—	11 50	11 22	V.-Velence	»	2 24	—	2 30	4 05	H.-Pályi	»	10 05	5 41	H.-Pályi	»	6 03	1 48
Mező-keresztcs.	—	—	12 03	11 37	F.-Vásárhely	»	—	—	2 41	4 16	M.-Pályi	»	10 20	5 55	H.-Bagos	»	6 18	2 05
Mező-Peterd	—	—	12 15	11 50	M.-Telegd	»	2 50	7 15	3 03	4 38	N.-Léta-	»	—	—	Sáránd	»	6 40	2 29
B.-Ujfalu	3 18	9 23	12 29	12 05	Élesd	»	† 3 04	† 7 28	3 21	4 56	Vértés ér.	10 43	6 15	Debreczen é.	7 18	3 13	—	—
Sáp	† 3 33	† 9 38	12 47	12 25	Rév	»	3 26	7 50	3 45	5 20	Sáránd—Derecske.							
Báránd	—	—	1 01	12 41	Brátka	»	—	—	4 06	5 43	Derecske—Sáránd.							
P.-Ladány	4 03	10 06	1 34	1 19	Bucsa	»	—	—	4 27	6 04	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	1 49	—	—
Szolnok	5 39	11 44	3 35	3 37	Csucsá	»	4 16	8 37	4 53	6 31	Derecske ér.	9 57	5 35	Sáránd ér.	6 20	2 09	—	—
Nagy-K. ta	6 34	12 41	4 45	5 07	B.-Hunyad	»	4 52	9 08	5 32	7 16	Nagyvárad—Arad.							
Budapest ér.	7 50	01 50	6 20	7 10	Kolozsvár ér.	5 55	10 08	6 59	8 33	7 04	Arad—Nagyvárad.							

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 perzig terjedő éjjeli időt jelentik. A *-gal jelzettek feltételes megállóhelyek.

Reich Jenő és Táras
Tőzsde jelentése.

— A »Tiszantúl« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, május 10.

Az irányzat gyenge.

Osztrák hitel	359.90
Magyar hitel	385.90
Allamvasut	360.75
Rimamurányi	311.—
Magyar jelzálog	242.50
Salgótarjáni	636.—
Wagon-kölcsön	323.—
Villamosvasut	335.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Déli vasut	178.—

Az irányzat nyugodt.

Bécs, május 9.

Osztr. hitel	358.75
Magyar hitel	385.75
Allamvasut	360.—

Határidők.

Budapest, május 10

Az irányzat gyenge.

Buza áprilisra	9.10
Buza októberre	8.27
Uj tengeri	4.47
Rozs észre	6.82
Zab észre	5.87
Tengeri augusztusra	—

Nivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. május 10-én.

Magyar aranyjárdék 4%	119.60
Magyar koronajárdék	97.30
Magyar vasuti kölcson aranyban 4/10%	121.—
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2 1/10%	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	36.—
halméresi jog megváltási kötvény	100.20
Horvát-szlavón földterhermentési kötvény	96.—
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcson	164.25
Taszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	138.50

Osztrák járadék papirban	100.7
Osztrák járadék ezüstben	100.50
Osztrák járadék aranyban	120.—
Osztrák korona járadék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	139.50
Osztrák magyar bankrészvény	920.—
Magyar hitelbankrészvény	386.25
Osztrák hitelintézeti részvény	359.50
Párisi vista	361.60
20 frankos arany (Napoleond'or)	955.—
Németbirodalmi márka	5892.26
London vista	120.50
50 márkás arany	11.82

NAGYVÁRADAI SZINKOR.

Evadbérllet 9. szám. Kisbérllet 9. szám.
Páratlan. Páratlan.

Ma csütörtökön, 1899. május 11-én

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

A betyár kendője.

Népszínmű dalokkal 4 felvonásban. Itta: Abonyi Lajos.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 Krajczár. Zártszék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. Földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 50 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap pénteken, 1899. május 12-én

Antonius és Cleopatra.

Tragédia 5 felvonásban. Itta: Schakespeare.

Dr. VUCSKICS GYULA.

RIMANÓCZY KÁLMÁN

Vizgyógyintézete

megnyilt.

Villanyos fürdők, massage, gymnastika, villanyozás. Rendelő orvos:

Dr. Fisch Áron.

Richter-jele Horgony-Pain-Expeller
Liniment. Capsici comp. €

Ézen hírneves házi-szer ellenállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik köszvénynél, csusznál, tagzsugattásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakarta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi-szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban májdnem minden gyógyszerárban készletben van. Főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapest. Bevásárlás alkalmával igen óvatossak legyünk, mert több kisebbtrékü utánavat van forgalomban. KI nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget »Horgony« védjegy és Richter orvogygyezes nélkül mint nem valódit utasítsa vissza. RICHTER F. AD. és társa. cs. és kir. udvari szállitók. BUDAPEST.

Megnyitó ünnepély.

Van szerencsém a nagyérdemü közönséget tisztelettel értesíteni, hogy a

Félix-gyógyfürdőt

a hódmező-vásárhelyi Béla cigány zenekara közreműködése mellett

vasárnap május hó 14-én

esős idő esetén is

táncmulatsággal megnyitom.

Az elegánsul berendezett lakószobák, kád- és tükörfürdők, séta-utak, továbbá a Félix-fürdő elismert jó konyhája és pinczéje készen várja a legkülönbözőbb igényü vendégeket.

Gyors és pontos kiszolgálás, mérsékelt ár által igyekezni fogok t. vendégeimet teljesen kielégíteni.

Kiváló tisztelettel

Kernáts János,

bérlő.

V i l l a n y - v i l á g i t á s !

SZENT-LÁSZLÓ GYÓGYFÜRDŐ

(PÜSPÖK-FÜRDŐ.)

NAGYVÁRAD MELLETT.

Az ezredévi kiállításon e fürdő a nagy arany érmet nyerte.

☛ Vasut-, távirda- és posta-állomás helyben. ☛

☛ *Telefon összeköttetés Nagyváraddal.* ☛

Hazánk legrégebb gyógyhelye, természetes meleg 24—33 R^o kénes hévforrásokkal, ártézi kuttal, ezen források fölé vannak építve az impozáns berendezésű uri- és női tükör-fürdők, kabin- és mór földes fürdők, a gyógyeszközökkel dúsan felszerelt gyógypihenő termek. Nagy sétányok. Tekepálya.

Fürdőzésre javalva van: az ízületek és izmok csúzos bántalmainál, idült s különösen savós ízületi loboknál, csonttörések és ficzások után visszamaradt fájalmaknál; köszvénynél és annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumaticus alapon keletkeztek (ischiasnál); különböző bőrbajoknál, végre a női ivarszervek bizonyos bajainál, különösen a méh mögötti és közötti izzadmányoknál; belsőleg: heveny és idült gyomorbántalmaknál, májbajok és vesekövek eseteiben.

Mórfürdők használata kitünő sápkór, vérszegénységnél, a női hatású **görvély és angolkór**nál, légzőszervek és gyomorhurutjánál.

Szórakozásul szolgál gyönyörű erdei sétányok, gyógyterem, zongora, tekeasztal, tekepálya, olvasóterem, czukrászda, fővárosi és vidéki lapok, gyakori estélyek, táncvigalmak, lawn tennis pálya, társas kirándulások a fürdő regényes hegyvidékére, naponta háromszor térzene.

Évad: május 1-től szept. 31-ig. Főévad június 1-től augusztus 31-ig, elő- és utóévadban 30° ármérséklet.

Kitünő magyar konyha áll rendelkezésre, mely **Czeplédy Sándor** és Gráff Ottó volt püspöki szakács közös vezetése alatt a legkényesebb igényeknek is megfelel. Tisztán kezelt erdélyi és érmelléki borokról gondoskodtam.

A vendégek részére szükséges tejet, a külön e célra berendezett saját tehénészet szállítja.

Olcso és jó élelmezés, kényelmes lakás, napi ár 60 krtól 3 frtig.

Orvos: Dr. TERNER BÉLA.

A fürdő újabb berendezésénél s felszerelésénél nem kimélve fáradságot és költséget, célom volt, hogy az minden tekintetben megfeleljen a mai kor követelményeinek és a sikerdús gyógyhatása mellett kényelem tekintetében is kiállja a versenyt bármely külföldi fürdővel.

A n. é. közönség szives jóindulatát és pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

CZEGLÉDY SÁNDOR,
fürdő-bérlő.

V i l l a n y - v i l á g i t á s .